

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2021–2024

(SKRAJNE DATY)

ROK AKADEMICKI 2023/2024

1.1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Kultura języka
Kod przedmiotu*	IC3/22
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa / Kolegium Nauk Humanistycznych / Uniwersytet Rzeszowski
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Lingwistyki Kulturowej i Komunikacji Społecznej
Kierunek studiów	Filologia polska
Poziom studiów	studia pierwszego stopnia
Profil	profil ogólnoakademicki
Forma studiów	studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	rok trzeci, semestr piąty
Rodzaj przedmiotu	przedmiot kierunkowy językoznawczy
Język wykładowy	język polski
Koordinator	dr hab. prof. UR Bożena Taras
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr Grażyna Ewa Błachowicz-Wolny, dr hab. prof. UR Bożena Taras

* - opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.2. FORMY ZAJĘĆ DYDAKTYCZNYCH, WYMIAR GODZIN I PUNKTÓW ECTS

SEMESTR (NR)	WYKL.	ĆW.	KONW.	LAB.	SEM.	ZP	PRAKT.	INNE (JAKIE?)	LICZBA PKT. ECTS
5			30						2

1.3. SPOSÓB REALIZACJI ZAJĘĆ

X zajęcia w formie tradycyjnej

X zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.4. FORMA ZALICZENIA PRZEDMIOTU (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

Zaliczenie z oceną

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Wiedza, umiejętności i kompetencje w zakresie kształcenia językowego realizowanego na poziomie pierwszego i drugiego roku studiów polonistycznych 1. stopnia – z gramatyki opisowej języka polskiego, gramatyki historycznej języka polskiego z el. historii języka, leksykologii i leksykografii.
----

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE**3.1. CELE PRZEDMIOTU**

C1	Zapoznanie studentów ze stanem wiedzy w dziedzinie kultury współczesnego języka polskiego.
C2	Omówienie najważniejszych zagadnień poprawności językowej.
C3	Kształtowanie samoświadomości językowej studentów poprzez ćwiczenie umiejętności posługiwania się wzorcową polszczyzną w mowie i piśmie.

3.2. EFEKTY UCZENIA SIĘ DLA PRZEDMIOTU

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Student/ka pogłębia wiedzę o współczesnym języku polskim.	K_w02, K_w05
EK_02	Student/ka poznaje nowe szczegółowe informacje dotyczące poprawności językowej współczesnej polszczyzny.	K_w02, K_w05
EK_03	Student/ka potrafi analizować zjawiska poprawności zewnętrznojęzykowej i poprawności wewnętrznojęzykowej.	K_u01, K_u02, K_u03, K_u07, K_u10
EK_04	Student/ka dyskutuje na tematy będące przedmiotem ćwiczeń.	K_u01, K_u02, K_u03, K_u07
EK_05	Student/ka wykorzystuje wiedzę o wzorcowej polszczyźnie do konstruowania poprawnego i udanego komunikatu językowego.	K_k03

3.3. TREŚCI PROGRAMOWE

A. PROBLEMATYKA WYKŁADU

TREŚCI MERYTORYCZNE
NIE DOTYCZY

B. PROBLEMATYKA ĆWICZEŃ AUDYTORYJNYCH, KONWERSATORYJNYCH, LABORATORYJNYCH, ZAJĘĆ PRAKTYCZNYCH

TREŚCI MERYTORYCZNE
Program zajęć, lektury i warunki zaliczenia. Ogólna charakterystyka przedmiotu (cele i zadania).
Znaczenie terminu <i>kultura języka</i> .
Odmiany językowe współczesnej polszczyzny: polszczyzna ogólna – polszczyzna gwarowa, język mówiony – język pisany, odmiana oficjalna – odmiana nieoficjalna.
Pojęcie <i>normy językowej</i> . Norma językowa i jej wewnętrzne zróżnicowanie (poziom wzorcowy i poziom użytkowy), uzus językowy, kryteria poprawności językowej.
Pojęcie <i>błędu językowego</i> . Innowacja a błąd językowy. Poprawność wewnętrznojęzykowa (błędy systemowe: gramatyczne, leksykalne, fonetyczne, i błędy użycia: stylistyczne) oraz poprawność zewnętrznojęzykowa (błędy ortograficzne i interpunkcyjne).
Moda językowa, snobizm w języku, puryzm językowy. Wyrazy modne – ocena ich przydatności.
Zasady poprawnej pisowni, wymowy i akcentowania w języku polskim.
Odmiana, wymowa i pisownia rodzimych oraz obcych imion, nazwisk, nazw mieszkańców, nazw miejscowych i firmowych.
Fleksja wybranych rzeczowników (regionalne i błędne formy rodzajowe, poprawne formy dwurodzajowe, końcówki oboczne, rzeczowniki nieodmienne i o niepełnej odmianie).
Deklinacja przymiotnika i zaimka (formy męskoosobowe w odmianie przymiotników, stopniowanie przymiotników, oboczne i męskoosobowe formy zaimków).
Wymowa, odmiana i składnia liczebników głównych, porządkowych, ułamkowych, zbiorowych i złożonych. Tendencje do ograniczania odmiany liczebników.

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Koniugacja wybranych czasowników (błędne zaliczanie do wzorca koniugacyjnego, czasowniki odmieniane według dwóch wzorców, wahania i błędy w zakresie form czasu przeszłego, bezokolicznika, trybu rozkazującego).
Szyk i składnia dat. Poprawność w zakresie związków zgody i rządu. Składniowe błędy w stosowaniu przyimków i imiesłowów. Właściwe stosowanie wskaźników zespolenia. Szyk zdania prowadzący do nieporozumień.
Poprawność leksykalna i słowotwórcza (najczęstsze błędy i ich mechanizm, neologizmy, zapożyczenia – ocena ich przydatności).
Innowacja a błąd frazeologiczny. Mechanizm błędów frazeologicznych.
Skróty i skrótowce (ich adaptacja fleksyjna i składniowa).
Wybrane zagadnienia interpunkcji polskiej oraz zakres użycia wielkich i małych liter.
Poprawa błędów gramatycznych, leksykalnych, składniowych, frazeologicznych, stylistycznych, ortograficznych, interpunkcyjnych – ćwiczenia.
Aktualne zagadnienia kultury języka w Polsce. Czynniki determinujące kształtowanie się wzorca językowego we współczesnej polszczyźnie.
Podsumowanie zajęć.

3.4. METODY DYDAKTYCZNE

Np.: Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną, metody kształcenia na odległość
 Ćwiczenia: analiza tekstów z dyskusją, metoda projektów (projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny), praca w grupach (rozwiązywanie zadań, dyskusja), gry dydaktyczne, metody kształcenia na odległość
 Laboratorium: wykonywanie doświadczeń, projektowanie doświadczeń

Analiza i interpretacja tekstów oraz zebranych materiałów, analiza przypadków, dyskusja, praca w grupach, rozwiązywanie ćwiczeń, prezentacja (multimedialna).

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1. SPOSOBY WERYFIKACJI EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w., ćw., ...)
EK_01	Obserwacja i ocenianie w trakcie zajęć aktywności studentów podczas: referowania tekstów, analizowania przykładów, dyskusji, pracy w grupach, wykonywania ćwiczeń; prezentacja (multimedialna), kolokwium.	Ćwiczenia
EK_02		
EK_03		
EK_04		
EK_05		

4.2. WARUNKI ZALICZENIA PRZEDMIOTU (KRYTERIA OCENIANIA)

40 punktów – kolokwium
20 punktów – aktywność na zajęciach (rozdział, artykuł – 5 punktów; esej – 2 punkty; porada, opinia językowa, uchwała ortograficzna, głos w dyskusji, praca w grupie, analiza przykładów – 1 punkt)
30 punktów – prezentacja (samodzielne zebranie materiałów i opracowanie ich; 1 punkt za poprawną analizę 1 przykładu)
10 punktów – brak nieobecności (9 punktów – 1 nieobecność, 8 punktów – 2 nieobecności, ...)
.....
91-100 punktów – ocena 5,0; 81-90 punktów – ocena 4,5; 71-80 punktów – ocena 4,0; 61-70 punktów – ocena 3,5; 51-60 punktów – ocena 3,0; 0-50 punktów – ocena 2,0

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

FORMA AKTYWNOŚCI	ŚREDNIA LICZBA GODZIN NA ZREALIZOWANIE AKTYWNOŚCI
GODZINY KONTAKTOWE WYNIKAJĄCE Z HARMONOGRAMU STUDIÓW	30
INNE Z UDZIAŁEM NAUCZYCIELA AKADEMICKIEGO (UDZIAŁ W KONSULTACJACH, EGZAMINIE)	5
GODZINY NIEKONTAKTOWE – PRACA WŁASNA STUDENTA (PRZYGOTOWANIE DO ZAJĘĆ, EGZAMINU, NAPISANIE REFERATU ITP.)	25
SUMA GODZIN	60
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	2

- Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

Wymiar godzinowy	Nie dotyczy
Zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

<p>LITERATURA PODSTAWOWA:</p> <ol style="list-style-type: none"> Jadacka Hanna, 2007, <i>Kultura języka polskiego. Fleksja, słowotwórstwo, składnia</i>, Warszawa. Karpowicz Tomasz, 2012, <i>Kultura języka polskiego. Wymowa, ortografia, interpunkcja</i>, Warszawa. Markowski Andrzej, 2007, <i>Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne</i>, Warszawa.
<p>LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA (WYBÓR):</p> <ol style="list-style-type: none"> Bańko Mirosław (red.), 2006, <i>Polszczyzna na co dzień</i>, Warszawa. Bąba Stanisław, Walczak Bogdan, 1992, <i>Na końcu języka. Poradnik leksykalno-gramatyczny</i>, Poznań. Bralczyk Jerzy, 2001, <i>Mówi się. Porady językowe profesora Bralczyka</i>, Warszawa. Bugajski Marian, 1999, <i>Pół wieku kultury języka w Polsce (1945-1995)</i>, Warszawa. Bugajski Marian (red.), 1995, <i>Norma językowa w polszczyźnie</i>, Zielona Góra. Buttler Danuta, Kurkowska Halina, Satkiewicz Halina, 1973, <i>Kultura języka polskiego</i>, t. 1-2, Warszawa. Cegiela Anna, Markowski Andrzej, 1986, <i>Z polszczyzną za pan brat</i>, Warszawa. Dubisz Stanisław, 1988, <i>Między dawnymi a nowymi laty. Eseje o języku</i>, Warszawa. <i>Encyklopedia kultury polskiej XX wieku</i>, 1993, t. 2, <i>Współczesny język polski</i>, red. J. Bartmiński, Wrocław. (I. Bajerowa, <i>Język ogólnopolski XX wieku</i>; A. Markowski, J. Puzynina, <i>Kultura języka</i>, J. Miodek, <i>O normie językowej</i>) Jadacka Hanna, Markowski Andrzej, Zdunkiewicz-Jedynak Dorota, 2008, <i>Poprawna polszczyzna. Hasła problemowe</i>, Warszawa. Kajetanowicz H., 1998, <i>Licz się ze słowami. Ćwiczenia leksykalne i frazeologiczne</i>, Gdańsk. Klemensiewicz Zenon, <i>Prawidła poprawnej wymowy polskiej</i>, Warszawa. Kołodziejek Ewa, 2010, <i>Walczymy z bykami</i>, Warszawa. Kreja Bogusław, 2000, <i>Mówię, więc jestem. Rozmowy o współczesnej polszczyźnie</i>, Gdańsk. Kucała Marian, 2000, <i>Polszczyzna dawna i współczesna. Studia i szkice</i>, Kraków. Markowski Andrzej, 1992, <i>Leksyka wspólna różnym odmianom polszczyzny</i>, Wrocław. Markowski Andrzej, <i>Polszczyzna końca XX wieku</i>, Warszawa. Markowski Andrzej, 1999, <i>Polszczyzna znana i nieznaną. Porady, ciekawostki, dyktanda konkursowe</i>, Gdańsk. Mazur Jan (red.), 2000, <i>Słownictwo współczesnej polszczyzny w okresie przemian</i>, Lublin. Miodek Jan, 1983, <i>Rzecz o języku. Szkice o współczesnej polszczyźnie</i>, Wrocław. Miodek Jan, 1984, <i>Kultura języka w teorii i praktyce</i>, Wrocław.

22. Miodek Jan, 1987, *Odpowiednie dać rzeczy słowo. Szkice o współczesnej polszczyźnie*, Wrocław.
23. Miodek Jan, 1992, *O języku do kamery*, Rzeszów.
24. Miodek Jan, 1996, *Jaka jesteś polszczyźno*, Wrocław.
25. Miodek Jan, 1998, *Rozmyślajcie nad mową!*, Warszawa.
26. Miodek Jan (red.), 1996, *O zagrożeniach i bogactwie polszczyzny*, Wrocław.
27. Miodek Jan (red.), 1999, *Mowa rozświetlona myślą. Świadomość normatywno-stylistyczna współczesnych Polaków*, Wrocław.
28. Podracki Jerzy (red.), 1991, *Polszczyzna płata nam figle. Poradnik językowy dla każdego*, Warszawa.
29. Puzynina Jadwiga, 1997, *Słowo – wartość - kultura*, Lublin.
30. Reczek Stefan, 1988, *Słowo się rzekło, czyli monolog o kulturze języka*, Rzeszów.
31. Smółkowa Teresa, 2001, *Neologizmy we współczesnej leksyce polskiej*, Kraków.
32. Taras Bożena, 2013, *Agresja. Studium semantyczno-pragmatyczne*, Rzeszów. (*Wulgaryzacja zachowań językowych i kulturowych*, s. 249-262)
33. Taras Bożena (red.), 2014, *Język nasz ojczysty. Zbiór studiów*, Rzeszów.
34. Taras Bożena, Kochmańska Wioletta (red.), 2016, *Język nasz ojczysty w sferze życia rodzinnego*, Rzeszów.
35. Taras Bożena (red.), 2018, *Język nasz ojczysty w kontaktach międzyludzkich*, Rzeszów.
36. Wilkoń Aleksander, 2000, *Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny*, Katowice.
37. *Wszystko zależy od przyimka. Bralczyk, Miodek, Markowski w rozmowie z Jerzym Sosnowskim*, Warszawa 2014.
38. Czasopisma „Język Polski”, „Poradnik Językowy” (wybrane artykuły i porady językowe).
39. Internetowa poradnia językowa PWN (<http://slovníki.pwn.pl/poradnia>) – porady językowe.
40. Strona internetowa Rady Języka Polskiego (www.rjp.pan.pl) – uchwały ortograficzne, opinie językowe.

ARTYKUŁY (WYBÓR):

1. A.J. Bluszcz, 1994, Ubogacony, VATować, PITolić i inne, „Język Polski” LXXIV, z. 3.
2. Z. Bronk, Z. Saloni, 2018, Kłopotliwy wyjątek – w/pod Zakopanem, „Język Polski” XCVIII, z. 1.
3. B. Dunaj, 1993, Żeńskie odpowiedniki wyrazu businessmen: businesswoman, kobieta interesu, businessmenka itp., „Język Polski” LXXIII, z. 3.
4. A. Dyszak, 1994, O tytule tygodnika Tele Tydzień i o innych wyrażeniach z tele-, „Język Polski” LXXIV, z. 4-5.
5. K. Kowalik, 2002, Euro i <<europeizacja>> polskiego słownictwa, „Język Polski” LXXXII, z. 2.
6. B. Kreja, Drobiazgi słowotwórcze, „Język Polski”, 1993, z. 3, 4-5; 1994, z. 2; 1995, z. 4-5.
7. B. Kreja, 1995, Językowe i pozajęzykowe przyczyny nieodmienności polskich nazwisk, „Język Polski” LXXV, z. 1.
8. *Kultura języka polskiego dziś* – dyskusja panelowa (artykuły W. Pisarka, S. Gajdy, A. Markowskiego, B. Walczaka, E. Kołodziejek, P. Zbróga, J. Miodka), „Język Polski” 2013, z. 5 [R. XCIII], s. 321-355.
9. J. Kwiek-Osiowska, 1990, Moda na edycję, „Język Polski” LXX, z. 5.
10. J. Kwiek-Osiowska, 1990, Nonsensy językowe czy tylko modyfikowanie znaczeń wyrazów przez wprowadzanie ich w nowe konteksty?, „Język Polski” LXX, z. 5.
11. W. Łata, 1992, Jaki jest odpowiednik męski wyrazu przedszkolanka?, „Język Polski” LXXII, z. 4-5.
12. J. Miodek, 1990, Ekspansywny temat, „Język Polski” LXX, z. 3-4.
13. J. Miodek, 1990, To by było na tyle, „Język Polski” LXX, z. 5.
14. M. Mycawka, 1991, Opcja - wyraz modny we współczesnych tekstach politycznych, „Język Polski” LXXI, z. 3-5.
15. M. Mycawka, 1994, Totalny luz - o łączliwości modnego przymiotnika, „Język Polski” LXXIV, z. 2.
16. K. Ożóg, 1990, Wyraz modny współczesnej polszczyzny mówionej - temat, „Język Polski” LXX, z. 3-4.
17. W. Pisarek, 1994, Polszczyzna oficjalna na tle innych jej odmian, [w:] *Współczesna polszczyzna mówiona w odmianie opracowanej (oficjalnej)*, Kraków.
18. R. Przybylska, 1995, Super [oraz dopisek S. Urbańczyka], „Język Polski” LXXV, z. 2.
19. S. Reczek, 1988, O Kwoce i Potockim, [w:] tenże: *W rzecz polską wstąpić*, Wrocław.
20. S. Reczek, *Panna Polska*, [w:] tenże: *W rzecz polską wstąpić ...*
21. Rogowska-Cybulska Ewa, 2011, *Zasady pisowni polskiej w świetle pytań kierowanych do poradni językowych*, „Język Polski”, R. XCI, z. 2-3, s. 134-141.
22. Saloni Zygmunt, 2011, *Co w roku 2010 obowiązuje w pisowni polskiej?*, „Język Polski”, R. XCI, z. 2-3, s. 117-124.

23. H. Satkiewicz, 1994, Norma polszczyzny ogólnej a języki subkultur, [w:] *Język a kultura*, t. 10, *Języki subkultur*, red. J. Anusiewicz, B. Siciński, Wrocław.
24. A. Skudrzykowa, 1996, Nazwiska żeńskie z przyrostkiem -owa we współczesnej polszczyźnie ogólnej, „*Język Polski*” LXXVI, z.1.
25. Z. Smuga, 2018, Ilu ojców mają odkrycia naukowe? O pisowni nazwisk złożonych, „*Język Polski*” XCVIII, z. 1.
26. S. Urbańczyk, 1991, Dzielić po równo, „*Język Polski*” LXXI, z. 3-5.
27. S. Urbańczyk, 1991, Na dzień dzisiejszy, „*Język Polski*” LXXI, z. 3-5.
28. P. Wojdak, 2002, <<Akademicka>> konstrukcja ?*Mam dzisiaj dwa zajęcia* (o użyciu liczebników głównych przy rzeczownikach pluralia tantum), „*Język Polski*” LXXXII, z. 5.

SŁOWNIKI (WYBÓR):

1. Bartmińska Izabela, Bartmiński Jerzy, 1992, *Słownik wymowy i odmiany nazwisk obcych*, Olsztyn.
2. *Wielki słownik frazeologiczny PWN z przysłowiami*, red. Anna Kłosińska, Elżbieta Sobol, Anna Stankiewicz, Warszawa.
3. *Wielki słownik ortograficzny PWN wraz z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. Edward Polański, Warszawa.
4. *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*, red. Andrzej Markowski, Warszawa.
5. Podracki Jerzy, 1999, *Słownik skrótów i skrótowców*, Warszawa.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej